

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2018

Kristýna Jeziorská

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kristýna Jeziorská

**Kanadsko-americké vztahy za
vlády Williama Lyona
Mackenzieho Kinga**

Bakalářská práce

Praha 2018

Autor práce: **Kristýna Jeziorská**

Vedoucí práce: **Mgr. Ing. Magdalena Fiřtová, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2018**

Bibliografický záznam

JEZIORSKÁ, Kristýna. *Kanadsko-americké vztahy za vlády Williama Lyona Mackenzieho Kinga*. Praha, 2018. 42 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Magdalena Fiřtová, Ph.D.

Abstrakt

Kanada nebyla vždy při rozhodování o své zahraniční politice samostatná. V dobách Britského impéria do roku 1931 byla utvářena a koordinována z Londýna, a představitelé Kanady tak museli dlouhá léta bojovat o uznání okolním světem a možnost tvořit svou vlastní zahraniční politiku. Až s počátkem třicátých let 20. století při ústupu britského vlivu a s nástupem Franklina Delana Roosevelta došlo mezi Kanadou a Spojenými státy k navázání úzké spolupráce na obranném a ekonomickém poli, která se ani s nástupem války nezměnila. Bakalářská práce se zaměřuje na vývoj zahraniční politiky Kanady ve vztahu ke Spojeným státům americkým během třetího funkčního období kanadského premiéra Williama Lyona Mackenzieho Kinga (1935 - 1948). Práce dále podrobuje analýze vývoj kanadské zahraniční politiky během třicátých let před vypuknutím druhé světové války a následný vývoj událostí během válečných let.

Klíčová slova

Kanada, William Lyon Mackenzie King, Spojené státy americké, Velká Británie, zahraniční politika, Ogdensburgská dohoda, dohoda z Hyde Parku, Severoatlantický trojúhelník

Abstract

Canada's independence in making its own foreign policy has not always been a matter of course. In the times of the British Empire until 1931 it was formed and coordinated from London. For years, Canada's leaders fought for recognition by the foreign countries and the possibility of making their own foreign policy. The bachelor thesis is focused on development of Canada's foreign policy towards the United States during the third term of office of Canadian Prime Minister William Lynn Mackenzie King (1935 - 1948). The thesis analyzes the development of Canadian foreign policy during the 1930s before the outbreak of World War II and the subsequent development of events during the war years. In the early 1930s Great Britain started losing influence and after the arrival of Franklin Delano Roosevelt, there was a close co-operation between Canada and the United States in the defense and economic field that did not change even with the outbreak of war.

Keywords

Canada, William Lyon Mackenzie King, United States of America, Great Britain, foreign policy, Ogdensburg agreement, Hyde Park agreement, North Atlantic triangle

Rozsah práce: 71 176 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2018

Kristýna Jeziorská

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Magdaleně Fiřtové, Ph.D. především za trpělivost, užitečné rady a připomínky, které mi během zpracovávání poskytovala.

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	3
1. ODPOUTÁVÁNÍ KANADY OD STRIKTNÍ ZÁVISLOSTI NA BRITSKÉM IMPÉRIU.....	5
VZNIK KANADSKÉ KONFEDERACE.....	5
KROKY K SAMOSTATNÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE.....	6
VÝVOJ ZAHRANIČNÍ POLITIKY PO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	7
DOHODA O LOVU PLATÝZŮ.....	9
IMPERIÁLNÍ KONFERENCE.....	11
2. POČÁTKY KANADSKO-AMERICKÉ SPOLUPRÁCE.....	15
ÚČAST NA JEDNÁNÍCH S USA PO BOKU BRITŮ.....	15
EKONOMICKÉ A DIPLOMATICKÉ VZTAHY.....	16
VELKÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE.....	18
3. KANADSKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA VE 30. A 40. LETECH DVACÁTÉHO STOLETÍ.....	21
MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ.....	22
VSTUP KANADY DO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY.....	26
VÁLKA S AKTIVNÍ ÚČASTÍ USA.....	28
ZÁVĚR.....	35
SUMMARY.....	37
POUŽITÁ LITERATURA.....	39
PRIMÁRNÍ ZDROJE.....	39
SEKUNDÁRNÍ ZDROJE.....	40
<i>Knihy.....</i>	<i>40</i>
<i>Články a ostatní.....</i>	<i>40</i>

Úvod

Zahraniční politika kanadského premiéra Williama Lyona Mackenzieho Kinga během jeho třetího funkčního období od roku 1935 do roku 1948 byla zaměřena na navazování úzké spolupráce se Spojenými státy americkými. Mohl za to především vztah obou zástupců těchto zemí. Díky Franklinu Delanu Rooseveltovi, který si dokázal získat důvěru kanadského obyvatelstva, došlo ke spojení Kanady a Spojených států především na poli ekonomickém a obranném. Přelomovou událostí byl podpis dohody z Ogdensburgu v roce 1941, která určila budoucí směřování politiky ke Spojeným státům a odklon od Velké Británie.

Cíl, který si v této práci kladu, je analýza průběhu proměny zahraniční politiky Kanady, která prošla fázemi plné podřízenosti Britskému impériu, přes nezávislost vyhlášenou Westminsterským statutem v roce 1931 až po navázání úzké spolupráce se Spojenými státy americkými. Touto prací hledám odpověď na otázku, jaké faktory a události vedly za vlády W. L. M. Kinga k utváření a prohlubování právě vztahu Kanady a Spojených států amerických a proč naopak ustupovalo dříve silné pouto s Velkou Británií. Vzhledem k rozsahu tématu jsem se rozhodla provést analýzu v období do konce druhé světové války a zaměřit se především na klíčové události, které ovlivňovaly americko-kanadské vztahy.

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol. V první se zaměřuji na přiblížení problematiky vývoje vztahu Kanady a Britského impéria do roku 1931. Do tohoto roku se Kanada snažila o získání nezávislé zahraniční politiky, která jí byla přiznána Westminsterským statutem. Kapitulu jsem se rozhodla do práce zařadit, protože bez možnosti nezávislého rozhodování v zahraniční politice by Kanadani nemohli navázat spolupráci s nikým, ani se Spojenými státy americkými. Pro čtenáře je tedy kapitola vhodná z důvodu lepší orientace v práci.

Ve druhé kapitole jsem se zabývala počátky vztahu Kanady se Spojenými státy americkými. Analyzovala jsem nejdůležitější události, které přispěly k vzájemné spolupráci, od které se odvíjel pozdější a mnohem intenzivnější vztah navázaný ve 30. letech Franklinem Delanem Rooseveltem.

Poslední, hlavní kapitola pojednává o 30. a 40. letech dvacátého století, kdy došlo k úzkému navázání vztahů mezi Kanadou a Spojenými státy americkými. V roce 1935 byla podepsána mezi oběma zeměmi obchodní dohoda a byla započata jednání o společné obranné politice. Premiér King se do rozhovorů a jednání snažil zapojit Velkou Británii a vytvořit alianci, která by spolupracovala a přispěla k upevnění míru a demokracie ve světě. Klíčovou dohodou mezi USA a Kanadou byla obranná dohoda z Ogdensburgu z roku 1941. Ta přispěla k definitivnímu přiblížení vzájemné spolupráce Kanady a Spojených států.

Ke zpracování bakalářské práce jsem využila zejména zahraničních zdrojů v anglickém jazyce, které jsem doplnila publikacemi a články dostupnými v českém jazyce.

Z anglicko-jazyčné historiografie jsem čerpala především z díla historika Johna Herda Thompsona a Stephena J. Randalla *The United States and the Americas: Canada and the United States* a Stevena Kendalla Hollowaye *Canadian Foreign Policy: Defning the National Interest*, jež analyzují kanadskou zahraniční politiku od jejího počátku. Ohledně tématu Severoamerického trojúhelníku lze čerpat pouze z děl kanadských historiků, američtí ani angličtí historici tuto problematiku příliš nezpracovávají. Pro svou práci jsem čerpala z monografie *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations* napsané Brianem J. C. McKercherem a Lawrecem Aronsenem.

Mezi českými publikacemi jsem se neseťkala s tolika zdroji, které by se danou problematikou komplexně zabývaly. K obecnému přehledu je možné si prostudovat publikaci stručně zaznamenávající

historii Kanady, Stručná historie států: Kanada od Magdalény Fiřtové či Dějiny Kanady Lenky Rovné a Miroslava Jindry. Stručnost těchto děl je zapříčiněna snahou obsáhnout velice rozsáhlé období, proto k danému tématu poskytují pouze obecné informace.

1. Odpoutávání Kanady od striktní závislosti na Britském impériu

První ústava týkající se sjednoceného území Kanady v konfederaci z roku 1867 vysloveně neupravovala autoritu, která by řídila zahraniční politiku Kanady.¹ Kanada však byla kolonií Britského impéria se statutem dominia a právem na samosprávu, ve které britský parlament delegoval pravomoc rozhodovat o zahraniční politice na britskou korunu. Nicméně Kanadě byla ponechána odpovědnost za plnění této politiky a smluv, které z ní vzešly. Kanada jako součást Britského impéria tedy neměla právo spravovat své území zcela nezávisle či rozhodovat o svých zahraničních záležitostech a to až do roku 1931, kdy byl podepsán Westminsterský statut a ona získala v této oblasti samostatnost. Do té doby zastávala dohlížitelkou úlohu Británie jakožto mateřská země Kanady. Vztah mezi těmito dvěma zeměmi byl založen zejména na společné historii, po roce 1867 se jejich vztah rozvíjel na poli právním, legislativním, exekutivním ale i soudním. Mezník, který by určoval zlom mezi koncem striktního vztahu závislosti Kanady k Velké Británii a kanadské nezávislosti, není jednoznačný. Tuto hranici lze chápat jako postupný proces, v němž figurovala řada významných událostí, jež postupně přispěly k formování vlastní nezávislosti. Za nejvýznamnější období můžeme považovat 20. léta 20. století. Během první světové války získala Kanada značnou nezávislost nad svými zahraničně-ekonomickými záležitostmi. Postupně tak přes získání statusu dominia v roce 1867 s možností kontroly pouze nad svými vnitřními záležitostmi přerostla Kanada v roce 1931 v zemi rovnou se všemi v rámci Britského impéria. A svou vnější politiku si mohla řídit sama. Získání nezávislosti v zahraniční politice na Velké Británii byl pro Kanadu důležitý, protože již nemusela své zájmy podřizovat mateřské zemi. Nemusela čekat, až Británie naváže vztahy se třetími zeměmi. Jak toho dosáhla a zda tento proces způsobil odpoutávání se od Británie, je předmětem této práce.

¹ „Canada’s Approach to the Treaty-Making Process“, Official site of Parliament of Canada <https://lop.parl.ca/Content/LOP/ResearchPublications/2008-45-e.htm> (staženo 20. 4. 2018).

Vznik kanadské konfederace

Aby se dalo hovořit o zahraniční politice jakékoliv země, musí mít jasně definované území a své hranice. Zahraniční politiku si stát může prosazovat pouze v případě svrchovanosti na svém vlastním území a předem daných cílů a zájmů, kterých chce navenek dosáhnout. Zákonem o Britské Severní Americe z roku 1867 došlo ke sjednocení britské severoamerické kolonie Sjednocená provincie Kanada, Nové Skotsko a Nový Brunšvik v konfederaci.² Tímto došlo k vytvoření do určité míry autonomního a celistvého dominia v rámci Britského impéria. Pojem dominium, chápaný ve smyslu poloautonomní jednotky či státu, byl poprvé Britským impériem využit právě při přijetí tohoto zákona v roce 1867. V rámci Britského impéria docházelo k jeho uplatňování až po roce 1907.³ S přijetím zákona získala Kanada oficiálně status a mohla se stát významným mezinárodním partnerem zejména pro svou mateřskou zemi, ale potenciálně také pro další země, jako byly například Spojené státy americké. Navazování jakýchkoliv zahraničních vztahů však muselo i nadále procházet schválením v mateřské zemi.

Snaha odpoutat se o striktního vztahu s Britským impériem se začala projevovat postupně. Skutečnost, že Kanada byla součástí Britského impéria a to nad ní vykonávalo stálý dohled, neměla jenom negativní důsledky. Mezi pozitivními aspekty takto úzkého vztahu byla možnost jednodušší spolupráce se zbytkem impéria, ale také zkušenosti a vyspělost mateřské země a aktivní vojenská obrana území, která ale byla postupem času omezována, až byla v roce 1871 úplně zrušena.⁴

---

² Douglas Francis, Donald B. Smith, *Readings in Canadian History: Post-Confederation* (Toronto: Holt, Rinehart and Winston of Canada, 1990), 481-484.

³ Norman Hillmer, W. David McIntyre, „Commonwealth“, *The Canadian encyclopedia*, <http://thecanadianencyclopedia.com/en/article/commonwealth/> (staženo 20. 4. 2018).

⁴ Desmond Morton, *A Military History of Canada: From Champlain to Kosovo* (Toronto: McClelland & Stewart Ltd., 1999), 93.

Kroky k samostatné zahraniční politice

Počátky především ekonomických a hospodářských vztahů Kanady se zeměmi mimo Britské impérium se datují již do 19. století. V těchto dobách nebývalo neobvyklé, aby mateřská země upřednostňovala své vlastní zájmy před těmi dominiálními. Nezřídka se stávalo, že britská zahraniční politika byla v rozporu se zájmy dominií. Stávalo se také, že těmto dominiím nebylo ani umožněno účastnit se jednání o záležitostech vázaných k jejich území. Na konci 19. století byla část společnosti i politiků přesvědčena, že je potřeba zohlednit zájmy autonomních celků do zahraniční politiky impéria a prohloubit spolupráci mezi britským ministerstvem pro kolonie a samotnými dominií. Ačkoliv možnost rozhodovat o svých zahraničních záležitostech bez zásahu britské vlády byla v nedohlednu, účast na jednáních týkajících se těchto zájmů se zdála jako schůdná cesta k řešení této situace.

Od počátku 70. let 19. století se Kanadáné pokoušeli vyjednat možnost komunikace se zahraničními subjekty mimo Britské impérium, kterou by si do budoucna mohli zprostředkovávat sami. V roce 1871 dosáhli částečného úspěchu. Došlo ke jmenování kanadského zástupce, tehdejšího kanadského premiéra, Johna A. Macdonalda, který se účastnil jednání směřujících k uzavření obchodní smlouvy se Spojenými státy. Nemohl však rozhodovat o výsledné podobě smlouvy a ani ji nemohl samostatně za Kanadu podepsat. I přesto se jednalo o dílčí úspěch, který Kanadu přiblížil k vytyčenému cíli samostatné zahraniční politiky.⁵

Po Ottawské koloniální konferenci z roku 1894 byl britským ministrem pro kolonie Georgem Robinsonem oficiálně představen již delší dobu uplatňovaný princip. Z něj vyplývalo, že se dominia mohla účastnit vyjednávání smluv zohledňujících jejich vlastní zájmy. Měly být smlouva považována za mezinárodní dokument, musela být

---

⁵ C. H. Tupper: „Treaty-Making Powers of the Dominions“, *Journal of the Society of Comparative Legislation* 17, č. 1/2 (1917): 6, <http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).

stále odsouhlasena vládou Velké Británie a stvrzena Jejím Veličenstvem.⁶

Vývoj zahraniční politiky po první světové válce

Posilující sebevědomí Kanadánů a pocit rovnocennosti s Britským impériem narůstal i během první světové války. Kanadský ministerský předseda Robert Borden přiměl britského premiéra, aby přizval předsedy vlád všech dominií k projednání válečných otázek řešených na imperiálním válečném kabinetu. Zde také byla schválena rezoluce, která přiznávala Kanadě, ale i zbytku dominií, status autonomních národů impéria s právem hlasovat v otázkách zahraniční politiky.⁷

Vztah Velké Británie a Kanady se zásadně změnil s koncem první světové války. Kanada se války aktivně účastnila a na evropský kontinent zaslala mnoho svých vojáků, kteří zde padli.⁸ Pomoc nebyla pouze vojenská, nýbrž také finanční. Zvláště poté, co Velké Británii docházely její vlastní zdroje. Finance Kanada získávala od Spojených států amerických a mohla díky nim nastartovat svou ekonomiku a hospodářství a poskytovat finanční a hospodářskou pomoc Velké Británii. To, že se Kanada ocitla v opačné situaci a byla to právě ona, kdo poskytoval pomoc Velké Británii a nikoliv naopak, jí dodávalo pocit, že může mít vliv a sílu něčeho dosáhnout.⁹

Na konferenci vítězů, která se konala v Paříži roku 1919, byla otevřena otázka, zda by nebylo správné, aby i dominia měla své zastoupení při tamních jednáních. Americký prezident Woodrow Wilson zastával k této problematice jasný postoj – dominia jsou součástí Britského impéria, jehož hlavou je král Británie a on je ten,

⁶ N. A. M. Mackenzie: „The Treaty Making Power in Canada“, *The American Journal of International Law* 19, č. 3 (červenec 1925): 492, <http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).

⁷ Steven Kendall Holloway, *Canadian Foreign Policy: Defining the National Interest* (Toronto: Broadview Press, 2006), 123-124.

⁸ První světová válka znamenala pro Kanadu nejkrvavější konflikt v její historii, při němž padlo na 66,000 Kanadánů a 172,000 jich bylo zraněno. „The Aftermath“, The official site of Government of Canada <http://www.veterans.gc.ca/eng/remembrance/history/first-world-war/canada/canada19> (staženo 18. 4. 2018).

⁹ Desmond Morton, *A military history of Canada*, 150.

kdo má výlučné právo zastupovat celou zemi.¹⁰ Samotná dominia neměla v té době ani své zahraniční diplomaty. Nabízela se otázka, zda tím Británie nechce získat více vlivu při rozhodování. Argumentem amerického prezidenta bylo srovnání se Spojenými státy. Pokud by například Kanada získala křeslo a mohla se podílet na rozhodování, mohl by se i Texas účastnit jednání a mít svůj hlas.¹¹

Kanaďané však nakonec své dvojí zastoupení získali. Stali se jednak součástí britské delegace, jako zbytek dominií, ale současně zde zastupovali samotnou Kanadu. Tehdejší kanadský premiér Sir Robert Borden věřil, že s takovým nasazením, s jakým se Kanaďané účastnili bojů první světové války, měli právo na své vlastní zastoupení.¹² Tímto započala cesta za uznáním okolním světem, zisku větších pravomocí a samostatnosti k řešení své vlastní zahraniční politiky.

Dalšího poválečného úspěchu v podobě prosazování svých zájmů na venek, dosáhla Kanada prostřednictvím podpisu dohody o založení Společnosti národů, kdy se stala jedním ze čtyřiceti dvou členů.¹³ Ačkoliv se opět jednalo o značný mezinárodní pokrok na poli zahraniční politiky, Kanada nechtěla být v této organizaci příliš aktivní. Kanaďští politici si byli vědomi, že zahraničně-politické vazby vždy ohrožovaly vnitřní jednotu Kanady, neboť zvyšovaly napětí mezi anglofonním a frankofonním obyvatelstvem.

Názorové neshody mezi Kanadou a Británií se po první světové válce začaly prohlubovat. Hlavním aktérem té doby se stal nově zvolený kanadský liberální premiér William Lyon Mackenzie King, který v roce 1921 nahradil svého konzervativního předchůdce Arthura Meighena. Vzájemné kanadsko-britské vztahy poznamenala Chanacká krize z podzimu 1922, během které dal King důrazně

---

¹⁰ R. Douglas Francis, Donald B. Smith, *Readings in Canadian History: Post-Confederation*, 483.

¹¹ *Ibid.*, 483.

¹² „Canada and the Peace Conference of 1919“ *The Canadian historical Review* XXIV, č. 3 (zaří 1943), <https://www.utpjournals.press/doi/pdf/10.3138/CHR-024-03-01> (staženo 25. 5. 2018).

¹³ Holloway, *Canadian foreign policy Defining the National Interest*, 124.

najevo svou nelibost vůči rozhodnutí Britského impéria s nařízením zaslat své vojáky do bojů. Účast svých mužů v boji podmínil souhlasem kanadského parlamentu, který však v té době neměl plánované zasedání a pro mimořádné svolání neviděl King důvod. Zastával názor, že evropské záležitosti by se měly řešit v Evropě a neměly být delegovány do ostatních částí světa.¹⁴ Kanada se po této zkušenosti utvrdila ve svém vymezování vůči slepému přijímání závazků a pravidel přicházejících z mateřské země Britského impéria. Kanadští politici dospěli k závěru, že je potřeba i nadále intenzivně usilovat o boj za právo rozhodovat si o své vlastní zahraniční politice a uvádět v život své vlastní výsostné zájmy.¹⁵

Dohoda o lovu platýzů

Významným krokem, který přispěl k nezávislé zahraniční politice, byla diskuze v otázce rybolovu u pobřeží Pacifiku. Ta započala již v roce 1919 a pro Kanadu byla klíčová. Velké Británie, ležící daleko od Kanady, se prakticky netýkala. Kanadští představitelé považovali za zbytečné zvát mateřskou zemi k podpisu připravované smlouvy. Jednání probíhala pouze mezi Kanadou a Spojenými státy a z toho důvodu nechal kanadský premiér William Lyon Mackenzie King přepsat úvodní hlavičku. Namísto Velké Británie bylo jako smluvní strana uvedeno dominium Kanada. V lednu 1923 požádal King britské ministerstvo pro kolonie o souhlas k podpisu smlouvy výhradně kanadským ministrem pro námořnictvo a rybolov, Ernestem Lapointem. I přes značný nesouhlas Britů, zůstal postoj Kanady k této problematice neoblomný a v červnu 1923 bylo oficiálně oznámeno, že smlouvu podepíše za Kanadu Ernest Lapointe, protože se jedná o výlučně kanadsko-americký zájem.¹⁶ Platýzová smlouva byla podepsána 2. března 1923 Ernestem Lapointem za

---

¹⁴ Allen Levine, *William Lyon Mackenzie King: a Life Guided by the Hand of Destiny* (Toronto: Douglas & McIntyre, 2011), 131-132.

¹⁵ Francis, Smith, *Readings in Canadian History: Post-Confederation*, 486.

¹⁶ „Extracts from a memorandum prepared by Joseph Walshe for the Imperial Conference on the Irish Free State's position regarding the signature of treaties by Dominion“, Documents on Irish Foreign Policy, <http://www.difp.ie/docs/1923/1923-Imperial-Conference--Treaties--Halibut-Treaty/475.htm#s1> (staženo 25. 7. 2018).

kanadskou stranu a Charlesem Evansem Hughesem za stranu Spojených států amerických, aniž byla předložena k ratifikaci Parlamentem Velké Británie.^{17 18}

Zpětně lze tuto dohodu zhodnotit jako velice důležitou a úspěšnou s ohledem na budování nezávislé zahraniční politiky a změny ve vztahu dominia s mateřskou zemí. Vrchní poradce premiéra Kinga především v otázkách frankofonní Kanady Ernest Lapointe kanadsko-americkou smlouvu vnímal jako výlučně kanadský zájem. Domníval se však, že má i hlubší význam s ohledem na zahraniční politiku vůči Spojeným státům, které tímto aktem uznaly mezinárodní postavení/status Kanady.¹⁹ To bylo pro Kanadu důležité právě z hlediska její zahraniční politiky, jelikož USA již v této době zastávaly post jedné ze světových mocností.

Na domácí půdě Britského impéria byla položena otázka, zda je správné, aby dominia uzavírala zahraniční smlouvy sama nebo by nad nimi stále měla mít kontrolu mateřská země. Diskuze měla proběhnout na blížící se imperiální konferenci. Tyto konference se pravidelně konaly v průběhu dvacátých let dvacátého století. Setkání byla významným místem k diskuzi, jejímž předmětem byla zahraniční politika dominií. Během tohoto období si i ostatní dominia začala uvědomovat sílu své národnostní jedinečnosti a potřebu soustředit se na své vnitřní záležitosti a prosazovat si své vlastní zájmy a cíle i navenek mimo impérium. Jedním z mnoha faktorů, které k takovému postupu přispěly, byla ztráta ekonomické pozice Velké Británie.²⁰

---

¹⁷ „Halibut Treaty“, podle: Tischauser, Leslie V., (Salem Press Encyclopedia, 2013), www.ebscohost.cz (staženo 10. 4. 2018).

¹⁸ Pro zajímavost znění Smlouvy o lovu platýzů. „Convention For The Preservation Of The Halibut Fisheries Of The North Pacific Ocean“, Official site of University of Oregon, <https://iea.uoregon.edu/treaty-text/1923-halibutentxt> (staženo 18. 6. 2018).

¹⁹ „Extracts from a memorandum prepared by Joseph Walshe for the Imperial Conference on the Irish Free State’s position regarding the signature of treaties by Dominion“.

²⁰ „Imperial Conferences during the 1920s“, Canada A Country by Consent, <http://www.canadahistoryproject.ca/1920s/1920s-03-imp-conferences.html> (staženo 15. 5. 2018).

Imperiální konference

Jeden z prvních konfliktů, v němž se projevila ambivalentnost kanadské zahraniční politiky ve vztahu ke Spojeným státům americkým a k Velké Británii, byl projednáván na konferenci v roce 1921. Příčinou sporu bylo obnovení partnerství mezi Británií (a tedy celým impériem) a Japonskem. Kanada v něm projevila nesouhlas se svou mateřskou zemí. Učinila tak proto, aby si neznemožnila přístup k partnerství se Spojenými státy. USA byly k této alianci velice skeptičtí a Kanada si nechtěla znepřátelit svého souseda a významného obchodního partnera. Mizející význam anglo-japonské aliance nakonec zapříčinil její neobnovení.²¹

Kingova pevná pozice vůči Britskému impériu se projevila i na londýnské konferenci v roce 1923, kdy důrazně odmítl ideu jednotné politiky společenství pod vedením Britského impéria. Postoje k autonomii a vlastnímu rozhodování o zahraniční politice byly natolik rozdílné, že bylo téměř nemožné je sjednotit. Otázka decentralizace moci v Britském impériu tak zůstala bez konkrétních výsledků. King zdůraznil, že má-li Kanada následovat Británii v otázkách mezinárodní politiky, musí vždy rozhodnout kanadský parlament. V tomto případě mu šlo především o možnost vlastní volby.²²

Téma se podařilo rozvinout na následující imperiální konferenci v roce 1926. Kanada se během této konference příliš neprojevovala. Mohla za to parlamentní krize v Kanadě, která premiéra Kinga do velké míry zaneprázdnňovala. Jádrem krize byl konflikt mezi Konzervativní stranou a Liberální stranou. Předseda vlády se obával ztráty voličské přízně a z toho důvodu požádal generálního guvernéra lorda Bynga z Vilmy o rozpuštění parlamentu a vypsání nových voleb. Ten však odmítl. King následně rezignoval a novou vládu sestavoval

---

²¹ J. Chal Vinson: „The Imperial Conference of 1921 and the Anglo-Japanese Alliance“, *Pacific Historical Review* 31, č. 3 (srpen, 1962): 257, <http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).

²² „Summary of Proceedings, Imperial Conference 1923“, Internet Archive https://ia800704.us.archive.org/26/items/1924v60i7p37_1731/1924v60i7p37_1731.pdf (staženo 20. 5. 2018).

konzervativec Arthur Meighen. Po neúspěšném sestavení vlády se k moci opět dostává Liberální strana v čele s Williamem Lyonem Mackenzie Kingem, jenž svou popularitu posiloval zdůrazňováním kanadské suverenity, zároveň napadl Bynga, že v zájmu Británie ochromuje kanadskou politickou nezávislost.²³

Tato událost podnítila diskuzi o tom, jaké pravomoci vlastně generální guvernér má. Téma bylo otevřeno na právě probíhající imperiální konferenci. King nesouhlasil s faktem, že se zástupce a představitel britské vlády tak zásadně vměšuje do vnitřních záležitostí země. Dle Kinga bylo jeho úkolem zastupování hlavy Britského impéria a zprostředkovávání komunikace mezi dominiální vládou a vládou mateřské země. Na konci 20. let 20. století byly guvernérovy výsady zrušeny a jeho původní pravomoci byly postupně postoupeny britskému vysokému komisaři v Ottawě a kanadskému vysokému komisaři v Londýně.²⁴

Účastníci konference se dále usnesli na vytvoření samosprávných celků v rámci impéria, které si měly do budoucna své vlastní záležitosti spravovat samy. Zároveň nemělo dojít ke schválení žádného rozhodnutí, které by bylo proti vůli byť jednoho dominia. Výjimkou byl souhlas udělený dominiu či navržení jiného možného řešení.²⁵

Konečná podoba dokumentu, který byl výsledkem konference, byla zveřejněna pod názvem Balfourova deklarace ještě týž rok.

„Velká Británie a dominia jsou autonomní společenství v rámci Britského impéria. Jsou si rovna, nejsou podřízena jedno druhému, ani v domácích, ani v zahraničních záležitostech. Jsou však jednotná v lojalitě vůči britské

---

²³ Jaroslav Valkoun, *Na cestě k Westminsterскому statutu : Velká Británie, dominia a proměna Britského impéria v letech 1907-1931* (Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2015); 229-231, 236, 239.

²⁴ „Imperial Conference 1926“, Internet Archive, <https://ia801606.us.archive.org/17/items/in.ernet.dli.2015.206362/2015.206362.Imperial-Conference.pdf> (staženo 25. 7. 2018), 3.

²⁵ Jaroslav Valkoun, Martin Kovář, „The „Balfour Formula“ and the Imperial Conference of 1926“, *Prague papers on History of International Relations*, 599 (2009), <http://usd.ff.cuni.cz/?q=system/files/kovar%2C%20valkoun.pdf> (staženo 10. 4. 2018).

koruně a zároveň jsou volně sjednocena v Britském společenství národů“.²⁶

Dle mínění řady představitelů Kanady o tak významný dokument nešlo. Spíše byly potvrzeny skutečnosti, které už několik let byly zřejmé. Po jeho implementaci dostála Kanada svých závazků a na důkaz své autonomie vyslala své diplomatické zástupce do Paříže, Tokia a Washingtonu.²⁷

Na v pořadí již třetí imperiální konferenci na podzim roku 1930 byly doladěny detaily. Konference se již nezúčastnil ministerský předseda King. Ten byl na podzim 1930 nahrazen vůdcem konzervativců, Richardem Bedfordem Bennettem.²⁸ Výstupem konference byl předpis, Westminsterský statut, vydaný na přání Kanady, který se stal novou verzí Zákona o platnosti koloniálních zákonů z roku 1865. Odsouhlasen byl také jeho dodatek, který zaručoval, že po jeho přijetí nebude platit žádný zákon vydaný britským parlamentem v dominiích, pokud si dominia nebudou výslovně přát jeho uzákonění a následnou implementaci. Westminsterský statut, obsahující 12 článků vměstnaných na pouhých 6 stranách, byl oficiálně podepsán králem Jiřím V. 11. prosince 1931 a odstranil tak poslední zbytky nerovností mezi dominií a mateřskou zemí Velkou Británií.

V rámci rovnosti a uvolňování poměrů se od této doby začalo upouštět od termínu Britské impérium, které navozovalo spíše negativní asociace a začalo se přiklánět k termínu Britské společenství národů, z něhož byla patrná nezávislost jejích členů. Britská vláda tímto nemohla vetovat zákony, které byly schváleny na půdě dominií, a nemohla určovat zahraniční politiku závaznou pro

---

²⁶ „Imperial Conference 1926“, Inter-imperial relations committee, report, proceedings and memoranda, listopad 1926, přepis Vlastnictví britské vlády Jejího Veličenstva, http://www.foundingdocs.gov.au/resources/transcripts/cth11_doc_1926.pdf (staženo 10. 4. 2018), 2.

²⁷ Valkoun, *Na cestě k Westminsterskému statutu : Velká Británie, dominia a proměna Britského impéria v letech 1907-1931*, 242.

²⁸ Lenka Rovná, Miroslav Jindra, *Dějiny Kanady* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012), 198-199.

všechna dominia. Tímto získala Kanada možnost spravovat si své zahraniční záležitosti sama.

2. Počátky kanadsko-americké spolupráce

Dříve než se Kanada vůbec pokoušela o samostatný kontakt s cizí zemí, byla veškerá zahraniční politika kontrolovaná a korigovaná z centra Britského impéria, Londýna. Konkrétně spolupráce Kanady se Spojenými státy americkými tedy započala skrz spolupráci Britského impéria a USA. Spolupráci tehdejších, v kanadskou konfederaci zatím nesjednocených Britských kolonií a Spojených států amerických datujeme do roku 1854, kdy došlo k podpisu dohody, která snižovala cla na výrobky, se kterými se mezi těmito dvěma subjekty obchodovalo. Dohoda neměla dlouhého trvání. V roce 1866 došlo k odstoupení ze strany Spojených států.²⁹

Po sjednocení kolonií v kanadskou konfederaci v roce 1867 se spolupráce transformovala v součinnost Velké Británie, USA a Kanady, které se říkalo Severoamerický trojúhelník. Ten byl a stále je založen na „speciálním“ vztahu těchto tří zemí, který se v průběhu let prohluboval, ale také tenčil s ohledem na světové dění. Hlavního významu nabýval především v průběhu válečných let.³⁰

Na konci první světové války, ve které se Velká Británie velice vyčerpala, se vztah Kanady a Spojených států vyvíjel až do té míry, že přerostl význam vztahu k Velké Británii. Kanada zůstala loajální vůči Britskému impériu, ale od 20. let 20. století docházelo k navazování intenzivního vztahu mezi severoamerickými sousedy, kteří postupně budovali ekonomické a později také obranné vztahy.

Obdobně jako v případě vztahu k Velké Británii, ani v případě USA nelze přesně určit jedinou událost, která by stanovovala přeorientování Kanady na Spojené státy. Tento proces provázela řada událostí, které buď malou, nebo větší měrou zapříčinily takovýto obrat.

---

²⁹ Leslie V. Tischauser, „Reciprocal Trade Act“ *Salem Press Encyclopedia* (2013): 1, <http://www.ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

³⁰ B. J. C. McKercher, Lawrence Aronsen, *The North Atlantic Triangle in a changing world* (Toronto: University of Toronto Press, 1996), 3-4.

Účast na jednáních s USA po boku Britů

Již z úvodu této kapitoly je patrné, že společné vztahy Kanady a Spojených států amerických byly postupně budovány na vztazích, které se Spojenými státy americkými začala budovat Velká Británie. První významný krok spolupráce byl uskutečněn pouhé čtyři roky po formálním vzniku kanadské konfederace. Kanada se svou účastí na tehdy probíhajících jednáních o Washingtonské dohodě učila zahraniční politice po boku Velké Británie. Vůbec poprvé byl k jednání o zahraniční politice přizván kanadský premiér Sir John A. Macdonald a diplomat a konzervativní politik Sir John Rose. Washingtonskou dohodou z roku 1871 došlo ke smíření Britského impéria a Spojených států amerických, mezi kterými dříve panovaly napjaté vztahy. Ačkoliv se nejednalo o kanadsko-americkou dohodu, ale britsko-americkou, byla důležitým krokem pro navazování spolupráce USA a impéria, jehož byla Kanada součástí.³¹

Pozdější, ale stále ještě zprostředkovaný, kontakt a následná dohoda uzavřená mezi Britským impériem a Spojenými státy americkými byla tzv. Boundary Waters Treaty, jež měla pro Kanadu větší význam. Dokument se svými závěry dotýkal napřímo kanadského území a společných vodních ploch se Spojenými státy americkými. I přestože Kanada neměla značný vliv na finální podobě dokumentu, aktivně chtěla přispět k jeho vytvoření. V roce 1896 požádala kanadská vláda britského velvyslance sídlícího ve Washingtonu, aby předal zprávu vládě Spojených států americkým o tom, že Kanada je připravena ke spolupráci. Odpověď Spojených států amerických z roku 1902 daleko předčil kanadská očekávání. Smlouva byla podepsána o 7 let později a její významnou součástí se stalo ustanovení International Joint Commission. International Joint Commission byla společná kanadsko-americká platforma, která měla své první zasedání v roce 1912. Od té doby se jí podařilo vyřešit na sto různých společných podnětů týkajících se společných vodních

---

³¹ „Treaty of Washington, 1871,“ Official document, <http://ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

ploch.³² Dalo by se říci, že dohoda zformovala první mechanismus kanadsko-amerického vyjednávání pro budoucí vzájemné navazování vztahů.³³

Ekonomické a diplomatické vztahy

Dvacátá léta 20. století s ohledem na kanadsko-americkou spolupráci se nesla v duchu velkých změn. Přelomovou událostí, která velkým dílem posunula Kanadu k nezávislému rozhodování o vlastní zahraniční politice, byla bezpochyby již v první kapitole zmíněná dohoda o lovu platýsů. Tu lze považovat za počátek osamostatňování od Britského impéria a naopak příklonu ke Spojeným státům americkým.

Iniciativa o hlubší spolupráci však také přicházela ze Spojených států amerických, které s koncem první světové války obnovily své hospodářství a ekonomiku, která se čím dál více rozrůstala a hledala své odbytiště. Během funkčního období amerického prezidenta Warrena Hardinga docházelo k počátkům ekonomického navázání na Kanadu, kdy americký kapitál hledal trh ke své expanzi a to za plné podpory amerických politiků.³⁴

V jednom ze svých proslovů z roku 1923 vyjádřil Harding význam ekonomických vztahů mezi oběma státy nastartovaných za jeho funkčního období.³⁵ Do Kanady bylo během tohoto období investováno okolo 2,5 miliard amerických dolarů.³⁶

---

³² „Historical Highlights,“ Official site of the International Joint Commission, http://www.ijc.org/en/_IJC_History (staženo 11. 4. 2018).

³³ „Origins of the Boundary Waters Treaty,“ Official site of the International Joint Commission, http://www.ijc.org/en/_Origins_of_the_Treaty (staženo 11. 4. 2018).

³⁴ „The American Investments in Canada,“ *Foreign Affairs*, (červenec 1933), <https://www.foreignaffairs.com/articles/canada/1933-07-01/american-investment-canada> (staženo 10. 7. 2018).

³⁵ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent Allies*, 113.

³⁶ „... Máme stejné myšlenky, žijeme stejné životy a máme stejné touhy. ... Od dob příměří ... našlo 2,5 miliard dolarů svou cestu ze Spojených států do Kanady pro investice. To je obrovská suma peněz, kterou věřím, že jsme bezpečně investovali a tím vám i pomohli.,“ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent Allies*, 113.

Mimo ekonomickou oblast můžeme hovořit o důležitosti navázání oficiálních diplomatických vztahů mezi Kanadou a Spojenými státy americkými. Přestože se Kanada snažila vymanit z pevného svazku Britského impéria, stále byla vnímaná jako jeho součást. Po jednáních, která Kanada vedla samostatně s USA a finálním podpisu dohody o lovu platýsů, se Kanada zapsala u americké diplomacie jako země silně usilující o svou vlastní nezávislost s uznáním okolními státy.

Kanadského premiéra Williama Lyona Mackenzieho Kinga nemůžeme považovat za prvního kanadského premiéra, který by navštívil Spojené státy americké. Můžeme ho však považovat za prvního, který návštěvy během svých funkčních období praktikoval intenzivně. Během tří funkčních období, která čítala 23 let, Spojené státy navštívil King 24 krát. V červenci roku 1922 se jako premiér vydal do USA poprvé a to pod záminkou revize dohody Rush-Bagot z roku 1817. Nebyl to však jeho hlavní záměr. Kingovi šlo především o osobní navázání vztahu se Spojenými státy americkými. Historik John Herd Thompson uvádí, že osobní schůzky považoval King za svou metodu, jak řídit zahraniční politiku se svým jižním sousedem.³⁷ Během tří funkčních období, která čítala 23 let, Spojené státy navštívil King 24 krát. Oficiální diplomatické vztahy pak byly stvrzeny vzájemnou výměnou diplomatů. V roce 1927 Kanada zaslala svého diplomatického zástupce V. Masseyho do USA. USA na oplátku zaslala W. Phillipse do Ottawy. Jednalo se o počátky opravdové vzájemné spolupráce těchto států. Oba diplomatictí zástupci své 3 funkční roky plně využili k rozvíjení vztahů mezi Spojenými státy a Kanadou.³⁸

Nastartovaná spolupráce se však nesečkala s úspěchem u kanadské veřejnosti. Poté co byl v roce 1919 ve Spojených státech amerických 18. dodatkem americké ústavy schválen úplný zákaz alkoholických nápojů, staly se kanadské hranice neuhlídatelné. Americké dolary a turisté směřovali na sever a alkoholické výrobky

---

³⁷ Ibid., 99.

³⁸ Ibid., 106.

směrem na jih. Pro Kanadány se sice ve 20. letech stalo výnosným zdrojem příjmů pašování alkoholu právě do Spojených států, ale ačkoliv obchod Kanadánů vzkvétal, jejich nadšení nesdíleli američtí státníci a diplomaté, kterým se nelíbilo, že Kanadáné dopomáhají Američanům k porušování zákonů. Nespokojení však nebyli pouze Američané, ale také Kanadáné. I přestože zaznamenávali úspěchy v obchodě, nelíbilo se jim, že společně s penězi pronikli do Kanady také američtí obyvatelé, kteří s sebou přiváželi i svou kulturu v podobě amerických filmů, hudby a životního stylu. Tato problematika se ukázala být mezi léty 1920 a 1933 velkou zkouškou vzájemných vztahů.³⁹

Velká hospodářská krize

Další významnou zkouškou, kterou tyto státy podstoupily, byla v roce 1929 Velká hospodářská krize, během které došlo ke zhroucení amerického hospodářství a trhu.⁴⁰ Pro Kanadu to znamenalo katastrofu, protože byla v té době již na americký trh navázaná.⁴¹ Americké tarify jí zavřely trh, vyschly americké investice, američtí bankéři požadovali zpět své půjčky, kanadský mezinárodní obchod se snížil na polovinu.⁴² Kanadská ekonomika založená na vývozu nerostného bohatství, dřeva, papíru, ryb a obilí do Spojených států, byla rázem ochromena. Krize najednou ukázala, jak moc je Kanada závislá na exportu, který v té době však nenacházel odbyt. Nejvíce postiženou skupinou se stali farmáři, kteří kromě

---

³⁹ Stephen T. Moore, „Defining the "Undefended": Canadians, Americans, and the Multiple Meanings of Border during Prohibition.“ *American Review of Canadian Studies*, č. 34/1 (březen 2004), <http://ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

⁴⁰ Pro zajímavost tabulka dokreslující hrubý národní produkt, výdaje a investice obou států v rozmezí let 1929-1939. „The Great Depression in Canada and the United States: A Neoclassical Perspective“, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.1103&rep=rep1&type=pdf> (staženo 10. 7. 2018), 48.

⁴¹ Pro zajímavost mezi lety 1929-32 došlo k propadu hrubého produktu o 40%. Průmyslová výroba klesla o polovinu oproti té z roku 1928. Trhy s nerosty a obilím se zhroutily. Magdaléna Fiřtová, *Stručná historie států: Kanada* (Praha: Libri, 2014), 61.

⁴² Pro zajímavost i přesto stále proudily investice ze Spojených států do Kanady. Narozdíl od 83% poklesu amerických investic do dalších států, investice do Kanady poklesly pouze o 47%. „The American Investment in Canada“ <https://www.foreignaffairs.com/articles/canada/1933-07-01/american-investment-canada> (staženo 10.7. 2018).

hospodářské krize čelili i nepřízní přírodních živlů, které jim ničily úrodu. Vláda žádná opatření nepřijala a tito farmáři se mnohdy ocitli bez domova a pomoci. Nespokojenost s průběhem a nečinností ve věci Velké hospodářské krize byla natolik silná, že se promítla i do politické sestavy kanadské vlády. Liberální politik W. L. M. King byl v roce 1930 vystřídán zástupcem z řad konzervativců Richardem B. Bennettem. Volby vyhrál díky Kingovu nepřátelskému gestu vůči konzervativcům a své předvolební kampani, ve které se soustředil především na ekonomické témata a reagoval tím na právě probíhající krizi. Jedním ze slibů, které uskutečnil, bylo svolání ekonomické imperiální konference do Ottawy v roce 1932, kde se účastníci měli zaměřit na ekonomické problémy celého impéria.⁴³

Konference měla být původně pouze symbolického charakteru. Hlavní imperiální konference se vždy odehrávaly v Londýně. Kanadský premiér Bennett zde předložil návrh na změnu v obchodování. Upadající obchod se Spojenými státy chtěl vyměnit za obchod s Britským impériem. Po dlouhých diskuzích byly v Ottawě přijaty takzvané Ottawské dohody, jež byly bilaterálními smlouvami týkajícími se obchodu mezi zúčastněnými stranami, tedy Velkou Británií a domínií.⁴⁴

Ačkoliv se mohlo zdát, že konference a především pak z ní vzešlé dohody zaznamenaly velký úspěch, není tomu tak. Zprvu inter-imperiální obchod fungoval na dobré úrovni, výhodně byly nastaveny zejména pro Velkou Británii. Postupem času se však ukázalo, že preference vnitřního obchodu v rámci impéria není stabilní z dlouhodobého hlediska a je potřeba otevřít svůj trh pro mimo-imperiální obchod. Ačkoliv britský ministerský předseda Chamberlain vkládal do této konference velké naděje, výsledky se ukázaly pouze jako dočasné řešení. Spolupráce mezi členy impéria zaznamenala

⁴³ David S. Jacks, „Defying gravity: The Imperial Economic Conference and the reorientation of Canadian trade,“ 22-23, https://ac-els-cdn-com.ezproxy.is.cuni.cz/S0014498313000521/1-s2.0-S0014498313000521-main.pdf?_tid=fafb23e8-ea59-4cda-b808-606840441884&acdnat=1523484630_a8524739fc326031fe8f3448775b6f9e (staženo 11. 4. 2018).

⁴⁴ Randall Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent Allies*, 131.

určitý pozitivní vývoj ve společném obchodě, avšak krizi se těmito přijatými ústupky a dohodami překonat nedokázalo. Kanadští politici si začali uvědomovat, že bez spolupráce Spojených států amerických nelze nastartovat prosperující hospodářství státu.⁴⁵ 30. léta dvacátého století, o kterých bude pojednávat následující kapitola, prošla několika fázemi, ve kterých došlo k navázání úzké spolupráce mezi Kanadou a Spojenými státy americkými.

---

⁴⁵ Martin Šubrt, „Velká Británie a Kanada od Westminsterského statutu k Ogdensburgské smlouvě“, <http://ebscohost.com> (staženo 25. 7. 2018), 23-24.

3. Kanadská zahraniční politika ve 30. a 40. letech dvacátého století.

Třicátá a čtyřicátá léta 20. století byla pro vzájemnou spolupráci Kanady a USA přelomová. Klíčové změny nastaly s nástupem nového amerického prezidenta Franklina D. Roosevelta v roce 1933 a staronového ministerského předsedy Kanady W. L. M. Kinga o dva roky později.

Mezi USA a Kanadou postupně docházelo k navázání přátelských vztahů a uzavření obchodní dohody. Na popud Kinga se přistoupilo i k jednáním společně s Velkou Británií, ve kterých se kanadský premiér pokoušel prosadit vzájemnou spolupráci, kterou zejména kanadští historikové nazývají Severoatlantický trojúhelník. Kanadský historik John Bartlet Brebner dokonce poukazoval na to, že žádná společná akce USA a Kanady nebyla možná bez součinnosti s Velkou Británií.⁴⁶ Severoatlantický trojúhelník má své kořeny již v 19. století, svou největší slávu však zaznamenal zejména v předválečných letech počátků války, kdy koalice těchto tří států byla velmi důležitá.

Milníkem kanadsko-amerických vztahů v předválečném a válečném období byl podpis dohody z Ogdensburgu v roce 1940. Dohoda se týkala především spolupráce v oblasti obrany. Na jejím základě vznikla *Permanent joint board on defence* - zvláštní komise pro otázky společného postupu v obranných záležitostech. Mezi nejvýznamější události, které následovaly dohodu z Ogdensburgu patřilo setkání prezidenta Roosevelta s premiérem Kingem v Hyde Parku. Státníci se věnovali zejména otázce financování válečné pomoci Velké Británii.

Pozornost Kanadánů se nesoustředila pouze na Spojené státy. Svou loajalitu vůči Velké Británii projeví nejen vyhlášením válečného stavu s nacistickým Německem už týden po své mateřské

---

⁴⁶ Tony McCulloch, „The north Atlantic triangle: A Canadian myth?“, <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/002070201106600113> (staženo 25. 7. 2018), 204-205.

zemi, ale zejména organizací a financováním leteckého výcvikového programu British Commonwealth Air Training Plan. Přes své úsilí nebyla Kanada mezi Spojenci chápána jako rovnocenný partner. Válečných konferencí se navzdory příslibu prezidenta Roosevelta neúčastnila a pokud ano, nedostala Kanada dostatečný prostor k diskuzi a v důsledku pouze pasivně přijímala rozhodnutí jižního souseda.

Meziválečné období

Po pětiletém a z pohledu kanadského obyvatelstva neúspěšném mandátu premiéra R. Bennetta se do funkce opět vrátil W. L. M. King.⁴⁷ Obyvatelstvo zůstalo po pěti letech nespokojeno s nezměněným stavem kanadské ekonomiky, kterou Bennett zanechal z období hospodářské krize. Ani ve společných vztazích Kanady a USA toto období nezaznamenalo pozitivní pokrok. Z analýzy zaměřené na 7 kanadských tisků z období let 1921 až 1934, vyplynulo, že drtivá většina článků měla negativně smýšlející charakter o Spojených státech. Kanadské obyvatelstvo necítilo potřebu budovat blízké spojenectví se svým jižním sousedem. Dokonce ani ve školách neprobíhala výuka o Spojených státech, pouze okrajově.⁴⁸

Zlepšování vzájemných vztahů započalo s nástupem F. Roosevelta do funkce amerického prezidenta. Ten se stal také jediným americkým prezidentem, který se o Kanadu aktivně zajímal. Roosevelt měl Kanadu v oblibě ještě dříve, než usedl do Bílého domu. V dětství byla Kanada jeho prázdninovou lokalitou. Svým přístupem, kterým v kanadském obyvatelstvu vzbuzoval opravdový zájem o sblížení a vzájemnou spolupráci, si tento národ dokázal získat a stal se tak prvním americkým prezidentem, který byl v Kanadě opravdu populární.⁴⁹

---

⁴⁷ Michiel Horn „The Great depression of the 30's in Canada“
http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/008004/f2/H-39_en.pdf (staženo 28. 4. 2018).

⁴⁸ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent allies*, 141-142.

⁴⁹ Ibid., 143.

Pracovat na vzájemných vztazích a sblížovat se s Kanadou začal téměř okamžitě. Po třech letech obchodní války se Roosevelt rozhodl pro schůzku s kanadským premiérem, aby spolu projednali a vzájemně nastavili společné celní sazby, na základě kterých by následně sepsali dohodu. Jednání začala ještě za působení premiéra Bennetta, ten však s rozhodnutím a podpisem dohody otálel. Obával se především toho, že by jeho rozhodnutí mělo negativní odezvu u kanadského obyvatelstva, zejména s přihlédnutím na blížící se celostátní volby, které doufal, že bez větších obtíží vyhraje. Stal se přesný opak a R. B. Bennett volby prohrál. Ve vyjednávání pokračoval nově, respektive opětovně nastoupivší William L. M. King. Ten společně s americkým ministrem zahraničních věcí C. Hullem Zákon o vzájemném obchodu dokončil a v roce 1935 jej zástupci obou států podepsali.⁵⁰ Výsledkem zákona bylo vzájemné snížení cel na téměř tisíc produktů, se kterými se mezi těmito dvěma státy obchodovalo. Kanadsko-americká dohoda byla pro toto období sice skromným krokem, ale pro budoucnost znamenala počátek ekonomického vztahu, který v průběhu času vedl k neustále se snižujícím tarifům a dalším obchodním bariér. Jednalo se o první úspěšně uzavřenou obchodní dohodu mezi těmito státy od dohody o reciprocitě, uzavřené v roce 1854. V této souvislosti lze pozorovat sílící obrat v zahraniční politice Kanady. Ta nedlouho po podpisu Westminsterského statutu posiluje svou roli na mezinárodní scéně a aktivně buduje zahraniční vztahy zejména se svým jižním sousedem.

V druhé polovině 30. let se téma společných diskuzí radikálně změnilo. Důvodem byl především nepříznivý vývoj světového dění, jako například japonská expanze do Číny, italské obsazení Etiopie či Hitlerův nástup k moci a šíření jeho myšlenek do celého světa. Situace na severoamerickém kontinentě se změnila, otázkou již nebylo, zda a jak Kanadu ochránit před Spojenými státy nebo jak chránit Spojené státy před Velkou Británií. Otázkou nyní bylo, jak

---

⁵⁰ Ibid., 144.

chránit celou Severní Ameriku před šířící se evropskou a asijskou hrozbou agrese.⁵¹

Byl to právě americký prezident F. D. Roosevelt, který zavedl obrannou politiku do vzájemných rozhovorů s W. L. M. Kingem a to počínaje červencem 1936, kdy osobně jako první americký prezident navštívil Kanadu, konkrétně město Québec.⁵² Ve svém proslovu, který zde přednesl, vyzdvihl podobnost obou národů a vzájemné přátelství, které je pojí dohromady. Neopomenul pevné vazby, kterých bylo potřeba se držet a dále je rozvíjet. Na obyvatelstvo zapůsobil a to si jej oblíbilo. Mezi Rooseveltem a Kingem vzniklo vřelé pouto, na kterém mohli dále stavět své debaty a diskuze.⁵³

Společně s budováním vřelých vztahů s Rooseveltem, Kinga napadlo, že právě teď je ta správná chvíle na pokus spojit svět Kanady, Spojených států a Velké Británie v jednu alianci. Ta by podporovala demokratické smýšlení a mír v celém světě. Na celosvětovém poli by stála jako vzor pro další státy, které by se k této politice a smýšlení přidaly a zabránily tím válečným konfliktům a díky tomu zachránily miliony životů.⁵⁴

V roce 1937 King odcestoval do Washingtonu, kde se setkal s Rooseveltem. Během setkání a také mnoha dalších zdůrazňoval King svůj zájem zastávat roli zprostředkovatele anglo-amerických vztahů nazývaných kanadskými historiky Severoatlantický trojúhelník. 17. listopadu 1938 došlo, díky jeho významné pomoci, k podpisu dvou nových dohod. První byla obchodní dohoda mezi Velkou Británií a Spojenými státy a druhá byla rozšířením obchodní dohody mezi Kanadou a Spojenými státy uzavřené v roce 1935.⁵⁵

---

⁵¹ Ibid., 145.

⁵² Brian J.C. McKercher a Lawrence Aronsen, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations, 1902-1956* (Toronto: University of Toronto Press, 1996),

⁵³ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent allies*, 145.

⁵⁴ Aronsen, McKercher, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations*, 160.

⁵⁵ Ibid., 160-161.

Obě Kingem dojednané dohody, jak *Reciprocal Trade Act* z roku 1935, tak dohoda z roku 1938, byly motivovány Kingovým poradcem Oscarem Douglasem Skeltonem. Ten viděl budoucnost Kanady v odpoutání od úzké kontroly Velké Británie a naopak v přijetí myšlenek Severní Ameriky. Před Kingem stála těžká úloha v přesvědčení obyvatelstva o správnosti jeho rozhodnutí. Část obyvatelstva byla stále proti tak úzké spolupráci se Spojenými státy americkými. Kombinace osobních schopností kanadského premiéra a blížící se válka, které nebylo možné se vyhnout, způsobila úspěch v Kingových snahách a sjednocené obyvatelstvo vstoupilo do války a spolupráce s USA.⁵⁶

S nástupem války a uzavřením smluv se Spojenými státy však nedošlo k úplnému odtržení od Velké Británie. Kanada stále cítila dřívější velké pouto, které přispělo k tomu, aby bez většího otálení vstoupila po boku Britů do války. Kooperace Kanady a Velké Británie byla proveditelná mnohem komplikovaněji než spolupráce se Spojenými státy americkými. Velká Británie se nacházela v zámoří a s Kanadou na přímo nesousedila. Kanada se především obávala, že bude vtažena do problémů evropského kontinentu, kterými se příliš zabývat nechtěla.

I přesto King bojoval za úzkou spolupráci mezi třemi partnery (USA, Velkou Británií a Kanadou). Kanada měla zásadní podíl na utváření tohoto mezinárodního a mezikontinentálního vztahu, který dopomohl efektivně a plynule financovat válečné výdaje.

Kanadská pomoc Velké Británii prošla několika fázemi. Před pádem Francie byla finanční pomoc značně omezená. S nárůstem moci nacistů se Velká Británie ocitla ve velice tíživé situaci a pomoc Kanady pro ni byla čím dál důležitější. Kanadský přísun zdrojů se zefektivněl a ministr financí James Ilesley prokázal Spojencům pomoc velkolepým gestem, zasláním milionu dolarů (*Billion Dollar Gift*).

---

⁵⁶ Tim Cook, „Canada's Road to the Second World War“, The Canadian Encyclopedia, <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/canadas-road-to-the-second-world-war/> (staženo 28. 4. 2018).

Další válečné dodávky a přísunu byly zprostředkovávány programem vzájemné pomoci (*Mutual Aid*).⁵⁷

Nejvýraznější pomoc Kanady Velké Británii potažmo Spojencům během druhé světové války byl jistě výcvikový program leteckých sil (*British Commonwealth Air Training Plan*), který měl na starost připravit vojáky ze všech koutů Britského společenství na účast ve válce. Již v počátcích vyjednávání byla Kanada jasným favoritem, vyhovovala jak svou vzdáleností od nepřítele, rozsáhlostí prostor, které se k takovému to účelu perfektně hodily, tak z důvodu hospodářského potenciálu a množství zdrojů a surovin svého jižního souseda, Spojených států amerických. Program měl k boji připravovat piloty, navigátory, radisty, palubní střelce, ale také bombometčíky. Samotným výcvikem prošlo 131 553 osob, z toho 72 835 bylo Kanadánů.⁵⁸

Tento program byl významný i pro samotnou Kanadu. Ta si po vytrvalé snaze získat samostatnost uvědomila svou příslušnost ke Společenství národů, v rámci které dostala možnost podpořit Velkou Británii jako svou bývalou mateřskou zemi. Do výcvikového programu vložila kanadská vláda nemalé peníze. Z jejího rozpočtu byly uhrazeny tři čtvrtiny celkových nákladů, tedy 1,6 miliardy kanadských dolarů.⁵⁹ Souhlas Kinga s tímto programem znamenal částečný úspěch také na domácím poli. Byl alternativním řešením ke spolupráci s Velkou Británií ve válce. King a s ním i většina kabinetu, výjimkou byli frankofonní zástupci, kteří s účastí ve válce nesouhlasili, cítila nutnost pomoci své mateřské zemi. Tímto programem King věřil, že svou povinnost splní.

---

⁵⁷ „Delineating the North Atlantic Triangle: The Second World War and its Aftermath“, *The Round Table*, Vol. 95, No. 383, 101-112, (Leden 2006) <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=40b73777-f90f-4754-9714-213044d9acd3%40sessionmgr4008> (staženo 24. 7. 2018).

⁵⁸ Steven Hayter, "History of the Creation of the British Commonwealth Air Training Plan" *British Commonwealth Air Training Plan Museum*, <http://www.airmuseum.ca/bcatp.html> (staženo 20. 4. 2018).

⁵⁹ Desmond Morton, *A short history of Canada*. 3rd rev. ed. (Toronto: McClelland and Stewart, 1997), 207.

Vstup Kanady do druhé světové války

S neustálým posilováním moci A. Hitlera bylo zřejmé, že válečný konflikt bude nevyhnutelný. Kanada, jako již suverénní národ, měla možnost sama rozhodnout, zda vstoupí do druhé světové války či nikoliv. Rozhodnutí to jistě nebylo jednoduché. Proti vstupu do války bylo především frankofonní obyvatelstvo v Québecu a farmáři žijící v odlehlých prériích na severu. King se obával, aby svým rozhodnutím nepoštvál Kanadány proti sobě. V rádiovém vysílání uvedl, že o věci rozhodne parlament. Měl štěstí, protože po jeho boku stál velice schopný politik Ernest Lapointe, který dokázal přesvědčit québeckou část Liberální strany o nutnosti zasáhnout proti nacistické agresi a pomoci Britům.⁶⁰

Vstup sjednocené Kanady do druhé světové války se považuje za jeden z největších úspěchů politiky za vlády Mackenzieho Kinga. Kanadané jako národ byli vždy rozděleni na část anglofonní a frankofonní. Ta frankofonní vystupovala proti účasti v jakémkoliv válečném konfliktu. I přestože nebyla Kanada vázána žádným zákonem, který by jí nařizoval vstup do války, tentokrát díky Kingovi a s pomocí Lapointa Kanada do války vstoupila s cílem pomoci Velké Británii a tedy i Spojencům a obnovit mírové soužití ve světě.⁶¹

Pozitivní přijetí takového rozhodnutí kanadskou veřejností se obecně přisuzuje slibu, který King kanadskému obyvatelstvu dal. Slib spočíval v nevyhlášení branné povinnosti, které se všichni Kanadané tolik obávali.⁶² Situace se změnila v roce 1940 po napadení Francie a šířící se moci Hitlera. King začal být Spojenci tlačěn do zaslání svých vojáků k boji. Stále se však snažil zabránit aktivní účasti v boji na evropském kontinentě a Kanadáni byli prozatím povoláni do boje pouze k obraně vlasti na kanadském území. Svou zámořskou pomoc, tak prozatím zaslal v podobě jídla, munice, válečného materiálu a finanční pomoci v podobě jednoho bilionu dolarů. Tímto se Kanada

---

⁶⁰ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent allies*, 150-151.

⁶¹ R. Douglas Francis, Richard Jones, Donald B. Smith, *Destinies: Canadian History Since Confederation* (Toronto: Harcourt Canada, 2000), 315-318.

⁶² Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent allies*, 150-151.

stala „arsenálem Britského impéria“. V roce 1942 však musel King svůj slib opětovně porušit. Branná povinnost byla vyhlášena a obyvatelstvo bylo tentokrát povoláno k bojům mimo svou vlast a to přímo do centra dění na evropském kontinentě.⁶³

Tato strategie byla podporována anglofonní částí Kanadánů, kteří byli připraveni pomoci Velké Británii a naopak zatracována frankofonní částí, ta požadovala, aby King dodržel svůj dřívější slib. Premiér si stál za svým názorem, když však vzrůstala nespokojenost, přece jenom zmírnil své výroky. 22. listopadu 1942 nařídil pouze částečné zasílání vojáků do bojů mimo svou vlast. V průběhu druhé světové války se kanadští vojáci zapojili například v bojích o obranu Francii a poté Anglie. Mimo jiné se také účastnili obrany Hongkongu.⁶⁴

King byl společností za své rozhodnutí kritizován, krizi se mu však podařilo překonat. Jednota obyvatelstva, se kterou vstupoval do války, byla částečně poničena. Nebylo to však natolik zlé, jako za první světové války. Proměny ve světovém dění podnítily změny na severoamerickém kontinentě. Spojené státy americké se po dvou letech snahy držet svou zemi zpátky a neúčastnit se válečné vřavy, pocítily naléhavou potřebu zasáhnout. Mezi hlavní spouštěče vstupu Spojených států amerických do bojů patřilo napadení Pearl Harboru a také rostoucí síla německé říše. S těmito riziko rostlo i riziko rozšíření války mimo Evropu a Asii. Napadení amerického kontinentu se již nezdálo býti nereálné, což Američany nemalou měrou znepokojovalo. Obávali se také neschopnosti Kanadánů ochránit severoamerický kontinent v případě napadení. Rozhodli se tak pro aktivní účast.

---

⁶³ Mackenzie King and the War Effort, The Canadian Encyclopedia, <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/mackenzie-king-and-the-war-effort/> (staženo 20. 7. 2018).

⁶⁴ Ibid.

Válka s aktivní účastí USA

Obavy z rozrůstání moci fašistů v Evropě znepokojovalo oba státníky na severoamerickém kontinentě. Roosevelt proto Kingovi nabídl společnou schůzku 16. srpna 1940 v Ogdensburgu. Setkání nebylo v Kanadě oficiálně Kingem oznámeno, dokonce o něm nevěděl ani kanadský ministr obrany Even James Layton Ralston, který se o události dozvěděl až o den později z novinového článku.⁶⁵ Obával se, že by setkání mohlo být kanadskou veřejností špatně vyloženo. Už tak nebyla část obyvatelstva vůbec spokojena s účastí ve válce, natož připravena uzavírat další partnerství týkající se války.⁶⁶

Jádrem společné dohody, kterou King podepsal, byl takzvaný Kontinentální systém, který nastavoval proces vzájemné spolupráce a to na principu pravidelných konzultací válečného postupu mezi Kanadou a Spojenými státy americkými. Mezi hlavní body patřila společná obrana severní části západní polokoule. Dohoda také umožňovala americkým vojákům postavit si dočasnou základnu na kanadské půdě. Tento bod se příliš nelíbil kanadským nacionalistům, kteří se obávali silné americké účasti na svém území a jejich manipulace. Byl však součástí dohody o půjčce a pronájmu, která byla americkým Kongresem schválena roku 1941 a umožňovala půjčit nebo pronajmout válečný materiál zemím, jejichž obranu americký prezident F. D. Roosevelt považoval za důležitou v boji za obranu své země a demokratických principů. Kanada se jednání o této dohodě sice neúčastnila, během schůze v Ogdensburgu však Roosevelt Kinga o této iniciativě informoval a ten s ní dodatečně souhlasil. Dosaženo bylo také konsenzu ohledně statusu Newfoundlandu, jenž byl vzhledem ke své strategické poloze v druhé světové válce důležitý. Spojenci, především USA, zde vybudovali řadu vojenských základen. Část tamního amerického obyvatelstva tehdy prosazovala úzkou spolupráci se Spojenými státy. I přes značný podíl na vzestupu

---

⁶⁵ „Ogdensburt Agreement,“ Great Events from History: The Twentieth Century. Salem Press, 2013. <http://ebscohost.com> (staženo 20. 4. 2018).

⁶⁶ „Ogdensburg Agreement,“ Great Events from History: The Twentieth Century.

Newfoundlandu Roosevelt zamítl jakékoliv snahy o kontrolu či plnou anexi území a potvrdil status Newfoundlandu.^{67 68}

Nejdůležitější součástí dohody bylo ustanovení Stálého společného obranného výboru (*Permanent Joint Board on Defense*). Ten se stal důležitým poradním orgánem pro vojenskou (ať už námořní, leteckou či pozemní) a současně civilní (diplomatickou) obranu Severní Ameriky s přesahem do současnosti.⁶⁹

Dohoda z Ogdensburgu a ustavení Stálého společného obranného výboru mělo dalekosáhlejší dopad především v přátelských vztazích dvou státníků, kteří si potvrdili vzájemnou úctu a podporu. Kanada a Spojené státy americké měly vzájemné sympatie již dříve, nikdy však nebyly spojenci stvrzení jakoukoliv smlouvou či dohodou. Ogdensburgská dohoda vztah spojenců definovala a připravila tak půdu pro spolupráci během války, ale také v poválečné době. Dohoda představovala změnu orientace kanadské armády a obranné politiky směrem k té americké, nikoliv už takový příklon k té britské. Reakce běžného obyvatelstva na tuto dohodu byla až přehnaně pozitivní. Z novinových článků a veřejného mínění vyplynulo, že obavy ze ztráty přízně Velké Británie jsou ty tam a naopak z průzkumů vyšlo najevo, že obyvatelstvo sdílí názor, že dohoda podpoří spolupráci Spojených států, Velké Británie a Kanady dohromady.⁷⁰ Zajímavé statistky byly provedeny i ve Spojených státech. Dle průzkumu veřejného mínění by v roce 1940 šlo 81 % Američanů do války proto, aby ochránili svého severního souseda.⁷¹ Naopak Britský předseda vlády s nimi toto nadšení nesdílel. Nabyl dojmu, že Ogdensburgskou dohodou byla Kanada akorát odtržena od

---

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Status Newfoundlandu přiznával možnost vlastního rozhodnutí obyvatelstva nad budoucností ostrova, přičemž bylo toto rozhodnutí podmíněno konzultací s Kanadou a zároveň britskou vládou.

⁶⁹ The Permanent Joint Board on Defence, Official site of National Defence and the Canadian Armed Forces, <http://www.forces.gc.ca/en/news/article.page?doc=the-permanent-joint-board-on-defence/hnmx19nf> (staženo 18. 7. 2018).

⁷⁰ Randall, Thompson, *Canada and the United States: Ambivalent allies*, 153.

⁷¹ Ibid., 153.

jedné mocnosti (*Velké Británie*) a vržena do náruče jiné (*Spojených států amerických*), aniž by si to uvědomovala.⁷²

Z ekonomického hlediska na tom Kanada v průběhu války byla dobře. Míra nezaměstnanosti byla téměř nulová. Především z toho důvodu, že mladí muži narukovali do armády a zbytek se plně orientoval na válečnou výrobu, kterou nezásobovali pouze americký kontinent, nýbrž také Velkou Británií.

Obchod se Spojenými státy americkými byl díky uzavřeným dohodám na dobré úrovni. Od svého jižního souseda Kanada dovážela potřebné nerostné suroviny, kterými sama neoplývala. Za 400 milionu amerických dolarů tam také nakoupila strojní vybavení. Opačným směrem obchod však tak dobře nefungoval.⁷³

W. L. M. King žádal, aby Spojené státy americké nakupovaly více kanadských surovin a produktů. Pomohlo by, kdyby suroviny a komponenty potřebné pro válečnou výrobu, mohly být dováženy z USA na základě zákona o půjčce a pronájmu. Ty by pak byly účtovány přímo Velké Británii, pro kterou byla převážná část produkce určena. Jelikož však tyto principy nebyly nastaveny v již zmíněném zákoně o půjčce a pronájmu, který definoval principy pomoci především Velké Británii a jejím demokratickým spojencům a nedefinoval komplexní ekonomickou problematiku týkající se manipulace s americkými a kanadskými zdroji určenými pro Velkou Británii, rozhodl se W. L. M. King pro svou návštěvu amerického prezidenta Roosevelta, se kterým by problematiku probral a nejlépe vyřešil.⁷⁴

---

⁷² Desmond Morton, *A short history of Canada* (Toronto: The Canadian Publishers, 1997), 218.

⁷³ The Hyde Park Declaration - Statement by William Lyon Mackenzie King, War Time Canada, <http://wartimecanada.ca/sites/default/files/documents/WLMK.HydePark.1941.pdf> (staženo 20. 4. 2018).

⁷⁴ The Hyde Park Declaration, <http://wartimecanada.ca/sites/default/files/documents/WLMK.HydePark.1941.pdf> (staženo 20. 6.2018).

V Hyde Parku se Roosevelt s Kingem dohodli na vzájemné spolupráci při manipulaci se zdroji na americkém kontinentě a to především tak, aby nedošlo k plýtvání, jak se zdroji, tak s časem spotřebovaným při jejich zpracovávání. Hlavním cílem bylo zvýšení celkové produktivity severoamerického kontinentu, díky které by docílili mnohem efektivnější pomoci Velké Británii a dalším demokratickým spojencům.⁷⁵ Celkově Kanada během válečných let přispěla Velké Británii 3,043 miliard dolarů.⁷⁶ V krátkém časovém úseku tak došlo k odbourávání posledních zbytků nedůvěry Kanadánů ve svého jižního souseda.⁷⁷

Mimo to došlo ke zvýšení efektivity válečného úsilí Kanady a celkově průmyslové produkce, která měla za následek zvýšení vlastní bezpečnosti a také bezpečnosti celé Severní Ameriky. Spolupráce obou severoamerických státníků trvala celou dekádu. Od zvolení W. L. M. Kinga do jeho třetího funkčního období v říjnu 1935 až do smrti amerického prezidenta F. D. Roosevelta v dubnu 1945. Ohledně diplomatických jednání se společně setkali osmnáctkrát, dvanáctkrát poté, co Kanada vstoupila do druhé světové války v roce 1939. Část kanadských historiků, především těch nacionalisticky smýšlejících, se shoduje na tom, že W. L. M. King svým vztahem a častými konzultacemi s F. D. Rooseveltem úmyslně zapříčinil narušení či částečné zpřetrhání vztahů s Velkou Británií a naopak způsobil vznik závislosti na Spojených státech amerických. Nacionalisté jej také kritizovali za neschopnost prosadit kanadské zájmy zejména při jednáních se Spojenými státy.⁷⁸

---

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ „Second World War (WWII)“, The Canadian encyclopedia, <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/second-world-war-wwii/> (staženo 24. 7. 2018).

⁷⁷ Heideking Jürgen, Mauch Christof, *Dějiny USA*, 265. https://books.google.cz/books?id=kEBY7S29so8C&pg=PA265&lpg=PA265&dq=ekonomick%C3%A1+dohoda+z+hyde+parku&source=bl&ots=IVDpPGdAT-&sig=NY7D0TMb7_V7ztb6bPQ-S0GaVLc&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwjm393y7brcAhWGYVAKHV2oCWMQ6AEIVzAH#v=onepage&q=ekonomick%C3%A1%20dohoda%20z%20hyde%20parku&f=false (staženo 26. 7. 2018).

Opačný tábor naopak zastával myšlenku, že díky Kingovi došlo k celosvětové propagaci a zviditelnění Kanady. Ta stála po boku skupiny, která rozhodovala o světovém dění. Ačkoliv Spojené státy americké garantovaly Kanadě účast na válečných jednáních, ne vždy měla Kanada možnost vyjádřit svůj názor či ovlivnit průběh jednání.⁷⁹

Tato jednání a projekty, na kterých se sice Kanada mohla podílet, ale nemohla o nich rozhodovat, jsou příkladem toho, že ačkoliv Kanada navázala velmi úzký vztah se Spojenými státy americkými a dříve bývala součástí Britského impéria, stále nebyla považována za velmoc, které by byly svěřeny nejdůležitější rozhodovací pravomoci ba naopak jimi byla mnohdy využívána.

Díky britskému naléhání se Kanada jako minoritní třetí strana stala součástí projektu s krycím názvem „Tube Alloys“, jehož úkolem bylo vytvořit nukleární zbraně a podléhal přísnému utajení. Ačkoliv byla Kanada součástí projektu, žádné rozhodovací pravomoci neměla. K osudu zkonstruované nukleární bomby se neměla možnost ani vyjádřit.⁸⁰

Společný jaderný projekt měl výrazný vliv na společné vztahy těchto tří států. Vědecké a technologické pokroky Spojených států daly rozvinout svůj potenciál také ve Velké Británii. Kanada naopak byla v tomto projektu důležitá zejména z důvodu přísunu potřebných zdrojů a surovin. Kanada byla jednou ze dvou světových zemí s největší zásobou urania. Tímto se stala nepostradatelnou součástí projektu a mohla se pokusit rozšířit své obzory na vědeckém poli.⁸¹

Dalším ne příliš pozitivním ústupkem Kanady Spojeným státům byla dohoda o stavbě dálnice o délce 15 tisíc mil, která měla za cíl spojit Aljašku se zbytkem Spojených států amerických. Pro USA byla

---

⁷⁸ Aronsen, McKercher, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations* (Toronto: University of Toronto Press, 1996), 160-165.

⁷⁹ Aronsen, McKercher, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations*, 166.

⁸⁰ Randall, Thompson, *Canada and the United States*, 166-172.

⁸¹ *Ibid.*, 166-172.

dálnice důležitá zejména k převozu válečného materiálu na Aljašku, která čelila hrozbě válečného střetu ze strany Japonska. K podpisu dohody došlo v únoru 1942 a dálnice byla otevřena na konci roku 1943. Náklady byly hrazeny plně americkou stranou. Po skončení války došlo k proplacení částky kanadskou vládou a po ní byla dálnice přenechána Kanadánům. Nikoho už však nezajímaly škody způsobené přírodě, ve které žilo původní obyvatelstvo a které tímto zásahem přišlo o způsob obživy.⁸²

Na těchto příkladech si lze povšimnout, že ačkoliv se Kanada stala důležitým partnerem Spojených států amerických, stále zde existoval propastný rozdíl, který zapříčinil její časté opomíjení. Ne vždy docházelo ke konzultaci válečné taktiky Spojenců s Kanadou a jejím premiérem. Ačkoliv si Kanada vydobyla řadu pravomocí, o vrcholných problémech rozhodovat nemohla a zůstala v pozici jejich pasivního přijímání.

Válka pro Kanadu neznamenal pouze spolupráci s USA, ale také větší připoutání se k tomuto státu, které si v průběhu války nikdo nechtěl připustit. King na veřejnosti nikdy neprojevoval pochybnost ohledně svazku Spojených států a Kanady, v soukromí si však dokázal přiznat, že USA má Kanadu v hrsti, má nad ní moc, kterou by se nebála v případě nutnosti využít.⁸³ Řada politiků mu také vytýkala, že nedokázal plně prosadit kanadské zájmy a nebyl příliš důsledný na mezinárodním poli, kde významnější roli hrály Spojené státy americké společně s Velkou Británií.⁸⁴ Kanada působila jako jejich prostředník s nezávislou mezinárodní rolí. Je zajímavé, že i přesto fungoval bilaterální vztah mezi Kanadou a USA lépe, než trilaterální, obohacený o Velkou Británii. Přisuzovalo se to především faktu, že vztah Kanady a USA byl budován ještě před vstupem USA

---

⁸² Ibid., 166-172.

⁸³ Aronsen, McKercher, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations*, 165.

⁸⁴ Zajímavostí bylo, že Kanada nebyla součástí velkých konferencí, protože prý nebyla tak silným hráčem. Dle statistik vyplývá, že podíl na produkci munice Spojenců byl následující: 5% Kanada, 33% Velká Británie, 61% USA. Kanada však přispívala 5krát více než všichni ostatní Spojenci dohromady.

do války, kdežto vztah s Velkou Británií byl budován především za války a s cílem válku ukončit.⁸⁵

Druhá světová válka znamenala pro Kanadu změnu na mezinárodním poli, kde svou pozici upevnila a posílila. S koncem války se podílela na vzniku mírových organizací, ve kterých se na rozdíl od situace po první světové válce projevovala aktivně a nikoliv izolacionisticky.

---

⁸⁵ Aronsen, McKercher, *The North Atlantic Triangle in a changing world: anglo-american-canadian relations*, 164.

Závěr

Zahraniční politika Kanady především v době, kdy byl předsedou vlády William Lyon Mackenzie King prošla několika fázemi. Přispěl k tomu fakt, že ve funkci ministerského předsedy strávil King dlouhých 21 let. Ve stejném období došlo k navázání spolupráce se Spojenými státy americkými. I přestože si země prošly rozdílným vývojem s rozdílnou historií a měly rozdílný přístup k zahraniční politice, dokázaly sjednotit svá úsilí a navázat vzájemnou spolupráci. Historicky šlo především o součinnost na poli ekonomickém a obranném.

Již od vzniku kanadské konfederace docházelo ke snahám kanadských vlád o suverénnost na poli zahraniční politiky. Nejprve přes účast na mezinárodních jednáních po boku mateřské země a následně samostatně. 20. léta dvacátého století byla průlomová – Kanada poprvé jednala a podepisovala mezinárodní dohodu (Halibut Treaty) bez přítomnosti britských zástupců. V té době také do Kanady začaly proudit americké investice.

V roce 1931 došlo k potvrzení autonomie dominia v rámci impéria. Kanadě se otevřela cesta k navazování zahraničních styků s okolním světem. Překážkou však v té době byla Velká hospodářská krize, která ji na nějaký čas zaměstnala. Kanadská vláda se musela soustředit na vnitřní záležitosti a stabilizaci ekonomicky zdevastované země. V roce 1933 došlo k personální změně na postu prezidenta USA. Do čela státu usedl Franklin Delano Roosevelt, který zásadně změnil přístup amerických prezidentů ke Kanadě. Mezi Rooseveltem a Kingem došlo k navázání kontaktu, který se s častými schůzemi a setkáními jenom prohluboval. V přátelské atmosféře se oběma aktérům podařilo dojednat a před domácím kabinetem obhájit řadu dohod, upravujících vzájemnou spolupráci. Mezi ty nejvýznamnější řadíme obrannou dohodu z Ogdensburgu a ekonomickou dohodu z Hyde Parku.

Kingovým největším úspěchem bylo nastavení transatlantické spolupráce, do které byla zahrnuta i Velká Británie. 30. léta dvacátého století byla léta rychlých změn a zhoršující se mezinárodní situace s ohledem na růst moci nacismu v Evropě. King měl v této době velmi silnou pozici, ze které dokázal ovlivnit mezikontinentální vztah mezi USA a Velkou Británií. Přátelství mezi těmito zeměmi nepanovalo a to z části kvůli obchodním bariérám a z části kvůli válečným dluhům. Nejjednodušší způsob, který si King vybral, bylo zprostředkování obchodní dohody, která by jejich vzájemný vztah upravovala. Následné setkání všech tří státníků reflektovalo jak významnou mezinárodní roli Kanada v té době zastávala.

Během války pozice Kanady jako mediátora britsko-amerických vztahů slábla. Když došlo ve Velké Británii ke změně ministrů a do vlády nastoupil W. Churchill, vzniklo přímé spojení mezi Londýnem a Washingtonem a pomoc Kinga již nebyla tolik vyžadována. Kanada se tak stala méně významným společníkem ve vztahu Spojených států amerických a Velké Británie. Pozdější kanadský ministr věcně poznamenal: „Kanada byla potřebná, ale ne tolik potřebná“.⁸⁶

Kanada nikdy definitivně neztratila pouto s Velkou Británií a ačkoliv ve 30. letech dvacátého století došlo k razantnímu příklonu ke Spojeným státům americkým, vzájemná kooperace přetrvala.

---

⁸⁶ Tony McCulloch, „The north Atlantic triangle: A Canadian myth?“, 204-205.

Summary

The main purpose of this paper was to answer the question whether Canada has started to prefer cooperation with the United states instead of the cooperation with Great Britain and to analyze the factors of that transition. This thesis reveals how complicated journey Canadian foreign policy has gone through. The first chapter shows the importance of Canadian prime ministers in process of making an independent Canadian foreign policy. The second chapter illustrates the beginnings of the cooperation of the United states and Canada. Finally the last chapter points to the importance of 1930's when Canadian prime minister and American president negotiated an economic agreement and started discussing a defence agreement. That decade proved close relationship between the two states. Alongside Canadian prime minister W. L. M. King assisted to create cooperation between USA, Canada and Great Britain which is known as North Atlantic triangle.

Použitá literatura

Primární zdroje

„Canada’s Approach to the Treaty-Making Process“, Official site of Parliament of Canada
<https://lop.parl.ca/Content/LOP/ResearchPublications/2008-45-e.htm>
(staženo 20. 4. 2018).

„Convention For The Preservation Of The Halibut Fisheries Of The North Pacific Ocean“, Official site of University of Oregon,
<https://iea.uoregon.edu/treaty-text/1923-halibutentxt> (staženo 18. 6. 2018).

„Extracts from a memorandum prepared by Joseph Walshe for the Imperial Conference on the Irish Free State’s position regarding the signature of treaties by Dominion“, Documents on Irish Foreign Policy, <http://www.difp.ie/docs/1923/1923-Imperial-Conference--Treaties--Halibut-Treaty/475.htm#s1> (staženo 25. 7. 2018).

„Imperial Conference 1926“, Internet Archive,
<https://ia801606.us.archive.org/17/items/in.ernet.dli.2015.206362/2015.206362.Imperial-Conference.pdf> (staženo 25. 7. 2018), 3.

„Imperial Conference 1926“, Inter-imperial relations committee, report, proceedings and memoranda, listopad 1926, přepis Vlastnictví britské vlády Jejího Veličenstva,
http://www.foundingdocs.gov.au/resources/transcripts/cth11_doc_1926.pdf (staženo 10. 4. 2018).

„Origins of the Boundary Waters Treaty,“ Official site of the International Joint Commission,
http://www.ijc.org/en_/Origins_of_the_Treaty (staženo 11. 4. 2018).

„Summary of Proceedings, Imperial Conference 1923“, Internet Archive
https://ia800704.us.archive.org/26/items/1924v60i7p37_1731/1924v60i7p37_1731.pdf (staženo 20. 5. 2018).

„The Aftermath“, The official site of Government of Canada
<http://www.veterans.gc.ca/eng/remembrance/history/first-world-war/canada/canada19> (staženo 18. 4. 2018).

„The Hyde Park Declaration“ - Statement by William Lyon Mackenzie King, War Time Canada,
<http://wartimecanada.ca/sites/default/files/documents/WLMK.HydePark.1941.pdf> (staženo 20. 4. 2018).

„Treaty of Washington, 1871,“ Official document,
<http://ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

Sekundární zdroje

Knihy

R. Douglas Francis, Richard Jones, Donald B. Smith, *Destinies: Canadian History Since Confederation* (Toronto: Harcourt Canada, 2000), 315-318.

Magdaléna Fiřtová, *Stručná historie států: Kanada* (Praha: Libri, 2014).

R. Douglas Francis, Donald B. Smith, *Readings in Canadian History: Post-Confederation* (Toronto: Holt, Rinehart and Winston of Canada, 1990).

Steven Kendall Holloway, *Canadian Foreign Policy: Defining the National Interest* (Toronto: Broadview Press, 2006).

Heideking Jürgen, Mauch Christof, *Dějiny USA* (Praha: Grada, 2012).

Lenka Rovná, Miroslav Jindra, *Dějiny Kanady* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012).

Allen Levine, *William Lyon Mackenzie King: a Life Guided by the Hand of Destiny* (Toronto: Douglas & McIntyre, 2011).

B. J. C. McKercher, Lawrence Aronsen, *The North Atlantic Triangle in a changing world* (Toronto: University of Toronto Press, 1996).

Desmond Morton, *A Military History of Canada: From Champlain to Kosovo* (Toronto: McClelland & Stewart Ltd., 1999).

Desmond Morton, *A short history of Canada*. 3rd rev. ed. (Toronto: McClelland and Stewart, 1997).

Jaroslav Valkoun, *Na cestě k Westminsterskému statutu : Velká Británie, dominia a proměna Britského impéria v letech 1907-1931* (Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2015).

Články a ostatní

Nicholas Birns, „Ogdensburg Agreement,“ *Great Events from History: The Twentieth Century*. Salem Press, 2013.
<http://ebscohost.com> (staženo 20. 4. 2018).

Tim Cook, „Canada's Road to the Second World War“, *The Canadian Encyclopedia*,
<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/canadas-road-to-the-second-world-war/> (staženo 28. 4. 2018).

Tim Cook, „Mackenzie King and the War Effort“, *The Canadian Encyclopedia*,
<https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/mackenzie-king-and-the-war-effort/> (staženo 20. 7. 2018).

J. W. Dafoe, „Canada and the Peace Conference of 1919“ *The Canadian Historical Review* XXIV, č. 3 (zaří 1943),
<https://www.utpjournals.press/doi/pdf/10.3138/CHR-024-03-01>
(staženo 25. 5. 2018).

Steven Hayter, "History of the Creation of the British Commonwealth Air Training Plan" *British Commonwealth Air Training Plan Museum*,
<http://www.airmuseum.ca/bcatp.html> (staženo 20. 4. 2018).

Norman Hillmer, W. David McIntyre, „Commonwealth“, *The Canadian Encyclopedia*,
<http://thecanadianencyclopedia.com/en/article/commonwealth/>
(staženo 20. 4. 2018).

Michiel Horn „The Great depression of the 30's in Canada“
http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/008004/f2/H-39_en.pdf
(staženo 28. 4. 2018).

David S. Jacks, „Defying gravity: The Imperial Economic Conference and the reorientation of Canadian trade,“ https://ac-els-cdn-com.ezproxy.is.cuni.cz/S0014498313000521/1-s2.0-S0014498313000521-main.pdf?_tid=fafb23e8-ea59-4cda-b808-606840441884&acdnat=1523484630_a8524739fc326031fe8f3448775b6f9e (staženo 11. 4. 2018).

Martin Kovář, Jaroslav Valkoun, „The „Balfour Formula“ and the Imperial Conference of 1926“, *Prague papers on History of International Relations* (2009),
<http://usd.ff.cuni.cz/?q=system/files/kovar%2C%20valkoun.pdf>
(staženo 10. 4. 2018).

James C. MacGee, „The Great Depression in Canada and the United States: A Neoclassical Perspective“,
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.1103&rep=rep1&type=pdf> (staženo 10. 7. 2018).

Hector Mackenzie, „Delineating the North Atlantic Triangle: The Second World War and its Aftermath“, *The Round Table*, Vol. 95, No. 383, 101-112, (Leden 2006)
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=40b73777-f90f-4754-9714-213044d9acd3%40sessionmgr4008> (staženo 24. 7. 2018).

N. A. M. Mackenzie: „The Treaty Making Power in Canada“, *The American Journal of International Law* 19, č. 3 (červenec 1925),
<http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).

Tony McCulloch, „The north Atlantic triangle: A Canadian myth?“, <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/002070201106600113> (staženo 25. 7. 2018).

Stephen T. Moore, „Defining the "Undefined": Canadians, Americans, and the Multiple Meanings of Border during Prohibition.“ *American Review of Canadian Studies*, č. 34/1 (březen 2004), <http://ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

William O. Scroggs, „The American Investments in Canada“, *Foreign Affairs*, (červenec 1933), <https://www.foreignaffairs.com/articles/canada/1933-07-01/american-investment-canada> (staženo 10. 7. 2018).

C. P. Stacey, „Second World War (WWII)“, *The Canadian encyclopedia*, <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/second-world-war-wwii/> (staženo 24. 7. 2018).

Martin Šubrt, „Velká Británie a Kanada od Westminsterského statutu k Ogdensburgské smlouvě“, <http://ebscohost.com> (staženo 25. 7. 2018).

Leslie V. Tischauser, „Halibut Treaty“, *Salem Press Encyclopedia* (2013), www.ebscohost.com (staženo 10. 4. 2018).

Leslie V. Tischauser, „Reciprocal Trade Act“ *Salem Press Encyclopedia* (2013): 1, <http://www.ebscohost.com> (staženo 11. 4. 2018).

C. H. Tupper: „Treaty-Making Powers of the Dominions“, *Journal of the Society of Comparative Legislation* 17, č. 1/2 (1917), <http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).

J. Chal Vinson: „The Imperial Conference of 1921 and the Anglo-Japanese Alliance“, *Pacific Historical Review* 31, č. 3 (srpen, 1962), <http://www.jstor.org> (staženo 10. 4. 2018).